

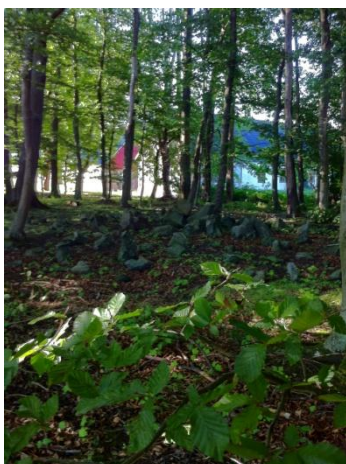
En cykeltur från hög till hög

- liten betraktelse signerad Karin Olsson

Åtta cyklister startade denna vackra kväll, en av de vackraste denna regniga sommar, från Hagestad by i riktning mot Sandby. Där tog vi sedan markvägar ner mot Gillshög och sedan vidare till Ramshög, där vi avnjöt medhavd matsäck i kvällssolen. Från Ramshög via Möllevägen och Kalvhögsvägen nådde vi sista stoppet, Carlshögen även kallad Kalvhög.

Utöver en behaglig cykeltur passade vi på att orientera oss lite om vad som göms under dessa högar. Vad gäller Gillshög har jag inte hittat mycket fakta. I Frans Lofströms bok "Kring Sandhammaren" nämner han att de funnits två åsar i Hagestad. *Sid 13 "Utmarkerna utgöra i dag en del av slätten men höja sig oavbrutet inåt land bildande tvenne svagtrundade åsar i riktning nordost-sydväst. På dessa bildade en gång Ramshög och Gillhög tvenne dominerande höjder. Den förra är kvar men den senare har blivit utjämnad."* Skulle Gillshög bara vara en rest av en ås? I mina amatörögon skulle det kunna vara en bronsåldershögd och i så fall ca tusen år yngre än Ramshög och Carlshögen men jag kan inte hitta någonting som bekräftar detta. Någon som vet? Om man söker på internet får man många träffar på Gillhög men då handlar det om en gånggrift i Barsebäck. De enda träffarna som gäller Gillshög i Hagestad handlar om semesterboende!

Vi tog också en titt i parken tillhörande Gillshögsgården där det finns en spiralformad stensättning av grottstenar. Troligen anlagd i början av förra seklet då det var populärt med trädgårdsgrottor. Jag minns att vi som barn cyklade dit och smög runt bland stenarna i skydd av det täta lövverket. Det kändes spännande och förbjudet!

Ramshög och Carlshögen är däremot rikt dokumenterade. Gemensamt för båda högarna är att de är mycket väl bevarade stenkammargravar eller s k gånggrifter. En gånggrift består av stenblock, vilka är lagda så att de bildar en gravkammare och en stensatt gång som leder in till kammaren. Sedda uppifrån bildar kammare och gång ett "T". Gravkammaren omges ofta av en hög och har tak av stora stenblock. Gånggrifter härstammar från senare delen av bondestenåldern för mer än 4000 år

sedan. I forskarkretsar är dessa högar ofta studerade och om man letar på internet hittar man många hänvisningar till akademiska uppsatser på diverse språk. Gravar av detta slag kallas ofta megalitgravar, av grekiska *mega*=stor och *lithos*=sten.

Både Ramshög och Carlshögen grävdes ut första gången av den tyske arkeologen Arvid Kurck 1875. En besiktning 1918 och en restaurering 1930 kompletterade hans resultat men den stora utgrävningen stod arkeologen Märta Strömberg för. På 1960-talet inledde hon Hagestadprojektet för att kartlägga bygdens tidiga historia. I skriften "Från bågskytt till medeltidsbonde", utgiven

1988 i samarbete med Ystad kommun och Södra Ingelstad härads hembygdsförening, presenteras utförligt resultaten av åtskilliga utgrävningar. Beträffande gånggrifterna i trakten, det finns ytterligare två i Hagestad, skriver Strömberg att de använts under lång tid. Många av gårdsägarna i trakten har minnen av Strömbergs projekt, som inleddes med besök på gårdarna i jakt på fynd från åkrarna. Det visade sig att det fanns ett hundratal samlingar innehållande flintaskärvor, stenyxor, dolkar, skrapor, vävtyngder m m.

Ramshög ligger högt och härifrån kan man se ut över mark som rymt boplatser långt före vår tid. I blickfältet söderut ligger Hagestad mosse och Tyke å som en gång hade stor betydelse för kontakten med omvärlden. Vid horisonten i norr kan man skymta Hagestad radby och runt omkring kan man se några av de gårdar som flyttades ut vid enskiftet på 1820-talet. Utgrävningarna 1875 visade en 5 m lång gravkammare täckt av tre väldiga stenblock. I kammaren hittades en skafthålsyxa av sten, två flintdolkar och en del andra flintaföremål samt ben efter 7-8 döda. Utanför ingången till griften hittades vid en senare utgrävning på 1930-talet skärvor efter minst 600 lerkrus, vilket visar att man offrat mat och dryck här under lång tid. Vid utgrävningarna på 60-talet hittades mängder med flintaavslag och ytterligare människoben och en hel del keramikskärvor. Bilden är hämtad ur Strömbergs bok och visar hur graven såg ut när gången frilagts.

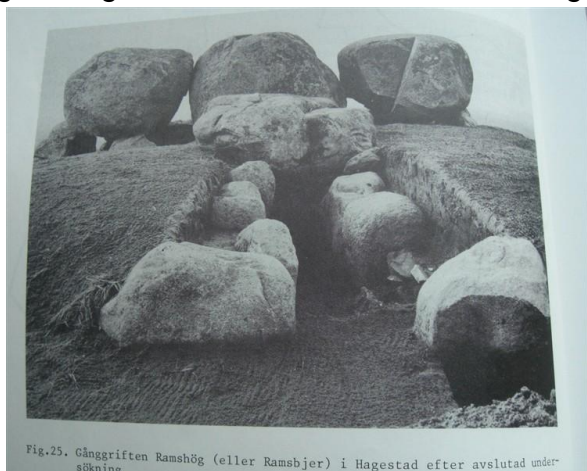

Fig.25. Gånggriften Ramshög (eller Ramsbjer) i Hagestad efter avslutad undersökning

Carlshögen visade sig vid utgrävningarna på 60-talet innehålla ytterligare en gravkammare under den man tidigare grävt ut. Sammanlagt har åtminstone 56 personer begravts här under ganska lång tid. I det äldre lagret finns nio olika avdelningar som skiljs ut med små plattor på högkant i kammarens golv. I de olika sektionerna är golvbeläggningarna olika och man hittade rödockra utstrött i kammaren.

Senare har detta lager fyllts igen och man fortsatte sedan att använda graven i flera generationer. Toppstenarna på Carlshögen flyttades 1825 till Hagestadborg för att användas i gårdsbyggnaderna.

När det gäller namnet Carlshögen kontra Kalvhög är jag lite undrande. Jag har aldrig hört annat än Carlshögen som benämning på denna hög och i litteraturen är Carlshögen, oftast i bestämd form, det enda förekommande namnet. Kalvhög ger inga träffar vid sökning. Första gången jag såg namnet Kalvhög var när de nya vägskyltarna kom upp så jag gissar att detta namn förekommit på någon äldre karta. Någon som vet?

Nöjda och belåtna efter en skön cykeltur såg vi solen sänka sig i väster när vi skildes åt.